

Nagy László ny. mk. ezredes:

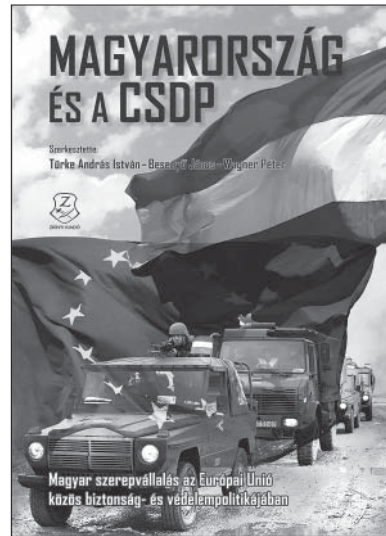
SZÍNVONALAS TANULMÁNYKÖTET AZ EU BIZTONSÁG- ÉS VÉDELEMPOLITIKÁJÁRÓL, A MAGYAR SZEREPVÁLLALÁSRÓL

A Zrínyi Kiadó által 2016-ban megjelentetett könyv címe: *Magyarország és a CSDP*, alcíme: *Magyar szerepvállalás az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájában*. Meg kell mondanom, hogy szívem szerint én a fő- és alcímet megcseréltem volna, az alcímet jobbnak, kifejezőbbnek találom, mint az igazi címként szereplő szöveget, amelyben az első pillanatra megdöbbentő módon szerepel egy angol rövidítés, a CSDP (akár Cseh Demokrata Pártnak is vélhetné a gyanútlan olvasó). Ráadásul az előszó másfél oldala sem bontja ki a kétszer is előforduló betűszót. Tudom, hogy a szakértői gárda általában beszél angolul, és a gyakran használt betűszavakat illik „becsukott szemmel” is tudni, mégis azt hiszem, hogy figyelemmel kellene lenni a kevésbé felkészült olvasókra is.

A kötet szerkesztői: Türke András István, Besenyő János, Wagner Péter. A tanulmányok szerzői (az írások sorrendjében): Türke András István, Nagy Zsolt, Tóthi Gábor, Horváth Katalin, Gazdag Ferenc, Less Ferenc, Vogel Dávid, Remek Éva, Rácz András, Marsai Viktor, Besenyő János, Molnár Anna, Kalmár Zoltán, Wagner Péter, Magyarics Tamás, Kiss Álmos Péter, Szénási Endre, Csiki Tamás, Tálás Péter (Türke és Csiki két-két írással szerepel a kötetben).

A könyv összesen húsz fejezetben, önálló tanulmányban tárgyalja a közös biztonság- és védelempolitika különböző aspektusait. Ezek közül kiemelném az első kettőt és az utolsót, amelyek ténylegesen keretbe foglalják a kötet mondanivalóját. Az első fejezet az intézményi alapokkal és a jogszabályi háttérrel foglalkozik, többek között – hangsúlyosan – a 2009-ben hatályba lépett Lisszaboni Szerződéssel. A második fejezet jó áttekintést ad az Európai Unió katonai válságkezelő tevékenységéről, komplex módon feldolgozva ezen tevékenység történetét, céljait és feladatrendszerét, a műveletek és missziók változatos formáit és eljárásait, a finanszírozás és a vezetés-irányítás kérdéseit, végül az eddigi missziók mérlegét és tanulságait.

A kötet utolsó fejezete pedig – hasonlóan komplex módon – összefoglalja a közös biztonság- és védelempolitika eddigi eredményeit és felvázolja előre látható távlatait. Erre az utolsó tanulmányra érdemes külön figyelmet fordítani, mivel nagyon tanulságosan vonja meg az utolsó mintegy tíz év mérlegét, bevezetve a „képességvesztési kettős spirál” fogalmát. A lényeg abban fogható meg – és ezt a következtetést a többi tanulmány is alátámasztja –, hogy az Európai Unió tagállamai ebben az időszakban túlságosan a gazdasági válság leküzdésére koncentráltak, nem fordítottak elegendő figyelmet a védelmi, illetve válságkezelési képességekre. Ennek tudható be, hogy némileg felkészületlenül érte őket az utóbbi évek

néhány kihívása (az ukrán válság, az Iszlám Állam, a menekültáradat). Ahogyan a fejezet szerzője, Csiki Tamás fogalmaz, háttérbe szorult az európai védelempolitika fejlesztése, a tagállami szolidaritás, nehezebbé vált a konszenzus kialakítása, korlátozott a cselekvőképesség mind a politikai szándék és döntés, mind a katonai képesség vonatkozásában. Mint végkövetkeztetésként megállapítja, stratégiai hiányosságnak tekinthető, hogy a tagállamok nem rendelkeznek egységes biztonságpercepcióval, közös stratégiai kultúrával és ebből következően közös érdekérvényesítési képességgel sem.

Recenziómban nem kerülhetem meg, hogy – nagyon röviden, felsorolásszerűen – jelezzem, milyen témákat dolgoznak fel a kötet „közbülső” fejezetei. Tehát: az EU polgári válságkezelési képességei, a katonai képességfejlesztés folyamata, képzés és tréning, a rendőri válságkezelési műveletek, magyar részvétel a nyugat-balkáni műveletekben, a bővítés biztonságpolitikai aspektusai, válságkezelés Kelet-Európában, az afrikai kapcsolatrendszer és az afrikai műveletek, az EU mediterránpolitikája és a Közel-Kelet, az iraki és az afganisztáni misszió, a transzatlanti biztonsági kapcsolatok, az EU terrorizmus elleni stratégiája, az EU energiapolitikája, illetve fejlesztéspolitikája. A témák szinte maradéktalanul kapcsolhatók a komplex biztonságfelfogás katonai pilléréhez – a legkevésbé talán az energia- és a fejlesztéspolitika. (Mert ha az energia problémakörét ideillő témának tekintjük, akkor például a természeti környezet problematikáját vagy az emberi jogok kérdését is a kötetbe kíváncszónak kellene tekintenünk.)

A témák pusztá felsorolását tekintve érthető, hogy a könyv egészében nagyon sok átfedés fedezhető fel az egyes tanulmányok között. Az is nyilvánvaló, hogy ez a munka nem olvasható olyan módon, ahogyan egy kötetet általában olvasni szokás. Műfaját tekintve egy tanulmánykötetről van szó, forgatni is tanulmányonként érdemes, az éppen aktuális problémának vagy érdeklődési körnek megfelelően.

A folyamatos olvasást egyébként is megnehezíti a lábjegyzetek hatalmas mennyisége. A 370 oldalra jutó kis híján ezer lábjegyzet egy része minden további nélkül elhagyható lett volna. Hasonlóan túlzottnak tartom, hogy az átlagosan 15 oldalas tanulmányok egyike-másika mellett *Bibliográfia* címmel két apró betűs oldalt is meghaladó felhasznált szakirodalmi forrás van felsorolva.

Hasonló leküzdendő akadályként említem az elképesztő mennyiségű rövidítést (betűszót), amelyek között dominálnak az angol kifejezések „rövidítései”, de előfordulnak francia és természetesen magyar kifejezések is. Különösen megrázó ebben a vonatkozásban az első fejezet. Előfordul a könyvben, hogy egy szervezet hol magyar, hol angol rövidítéssel szerepel (például NYEU és WEU). Nem véletlen, hogy a kötet végén a rövidítések jegyzéke kilenc teljes oldalt tesz ki, miközben az esetek döntő többségében a kifejezések magyar fordítása nincs is megadva.

Figyelemre méltó apróság, hogy az Európai Unióval a válságkezelésben együttműködő partnerszervezetek (ENSZ, NATO, Afrikai Unió) közül egyszerűen hiányzik az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ). Szintén bosszantó, hogy a 133. oldalon található, eredetileg nyilván színes térkép gyakorlatilag élvezhetetlen fekete-fehérben.

Összefoglalva: egy igen értékes tanulmánykötetet bocsátott az érdeklődők rendelkezésére a Zrínyi Kiadó. Miként az előszó is megállapítja, a kötet egyik legnagyobb értéke abban áll, hogy az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikáját ilyen komplex módon áttekintő, új szemléletmódokat is ismertető kiadvány korábban nem készült magyar nyelven. A kötet segítségére lehet a missziókban, műveletekben részt vevő állománynak, a védelmi szféra képviselőinek, de a civil szférából érkezeteknek is, továbbá haszonnal forgathatják a katonai illetve a szakirányú polgári felsőoktatásban képzésben részesülő hallgatók is.